

Methodologie – Inkomens en uitgaven van de huishoudens

Fiscale statistiek van de inkomens

De fiscale statistiek van de inkomens wordt opgesteld op basis van de aangiften in de **personenbelastingen**. Het gaat daarbij telkens om de inkomens van een bepaald inkomstenjaar (X) voorafgaand aan het aanslagjaar (X+1). Het **inkomstenjaar** is dus het jaar waarvoor de belastingen verschuldigd zijn. Het **aanslagjaar** is het jaar waarin de belastingaangifte ingediend wordt. Dit is het jaar na het kalenderjaar waarin de inkomsten werden behaald (inkomstenjaar).

De personenbelasting wordt geheven op het **totale inkomen** van de belastingplichtige. De wet rangschikt de in de personenbelasting belastbare inkomsten in vier categorieën:

- beroepsinkomsten (lonen, wedden, pensioenen, winsten, baten vervangingsinkomens);
- inkomsten van onroerende goederen;
- inkomsten en opbrengsten van roerende goederen en kapitalen;
- diverse inkomsten (betreft in hoofdzaak de uitkeringen tot onderhoud).

De personenbelasting heeft een **subjectief karakter** omdat zij rekening houdt met de persoonlijke toestand van de belastingplichtige, toestand die een weerslag heeft op diens fiscaal draagvermogen. Bij het berekenen van de personenbelasting spelen de gezinslasten, sommige persoonlijke bestedingen, de grootte van het inkomen en de aard van de inkomsten een rol.

De **rijksinwoners** zijn onderworpen aan de personenbelasting op grond van al hun belastbare inkomsten, zelfs indien deze in het buitenland zijn behaald of verkregen. De rijksinwoners zijn:

- de natuurlijke personen die in België hun woonplaats of de zetel van hun fortuin hebben gevestigd;
- de Belgische diplomatieke ambtenaren en consulaire beroepsambtenaren die in het buitenland zijn geaccrediteerd, alsook hun inwonende gezinsleden;
- de andere leden van Belgische diplomatieke zendingen en consulaire posten in het buitenland, alsook hun inwonende gezinsleden, met uitzondering van de consulaire ereambtenaren;
- de andere ambtenaren, vertegenwoordigers en afgevaardigden van de Belgische Staat, van de Gemeenschappen, Gewesten, provincies, agglomeraties, federaties van gemeenten en gemeenten of van een Belgisch publiekrechtelijk lichaam die de Belgische nationaliteit bezitten en hun werkzaamheden in een vreemd land uitoefenen waar zij niet duurzaam verblijven.

De fiscale statistiek wordt opgesteld op basis van de inkomens die werden ingeschreven in het **kohier van de personenbelasting**. De resultaten van de statistiek **betreffen** dus **enkel de in gekohierde inkomens**. De inkomsten van belastingplichtigen die niet belastbaar zijn omwille van hun inkomen of hun gezinslasten, zijn niet ingeschreven in het kohier. Deze inkomsten zijn dus ook niet opgenomen in de statistiek. De inkomsten van een van belasting vrijgestelde belastingplichtige waarop een terugbetaalbare voorheffing of voorafbetaling is gebeurd, zijn wel in het kohier opgenomen met het oog op regularisatie door volledige terugbetaling van de geheven belasting en komen dus wel in de statistiek voor. Het aantal aangiften met nul frank of euro totaal belastbaar netto-inkomen is alleen opgenomen in tabellen 2.1.1.2 en 2.1.1.3.

De basis voor de fiscale statistiek is het **totaal belastbaar netto-inkomen per aangifte**.

Een **aangifte** kan worden ingevuld door één persoon of twee personen. De algemene regel is dat iedereen een **individuele aangifte** moet invullen, buiten de gehuwden en wettelijk samenwonenden. Zij moeten gezamenlijk een **gemeenschappelijke aangifte** invullen.

De belastingadministratie hanteert het begrip **fiscaal huishouden**. Een fiscaal huishouden is niet hetzelfde als een gewoon **huishouden** (=de basiseenheid van het huishoudbudgetonderzoek). Een gewoon huishouden bestaat uit alle personen die, al dan niet verbonden door familiebanden, gewoonlijk eenzelfde woning betrekken en er samenleven. Er bestaan slechts twee types fiscale huishoudens: **alleenstaanden en gehuwden of wettelijk samenwonenden**. Wettelijk samenwonenden werden pas vanaf inkomstenjaar 2004 gezamenlijk belast. Daarvoor moesten ze ook ieder een afzonderlijke aangifte doen. Die fiscale huishoudens kunnen al dan niet aangevuld zijn met kinderen of andere personen ten laste. Een fiscaal alleenstaande is niet noodzakelijk een persoon die alleen woont. Zo vormt bijvoorbeeld een ongehuwd (niet wettelijk) samenwonend koppel, al dan niet aangevuld met kinderen, slechts één gewoon huishouden van x aantal personen maar twee afzonderlijke fiscale huishoudens van alleenstaanden.

Het **totale belastbare netto-inkomen** bestaat uit alle netto-inkomsten verminderd met de aftrekbare uitgaven. Het geheel van de netto-inkomsten is de som van alle netto-inkomsten uit de vier categorieën van personenbelasting (inkomsten van onroerende goederen, inkomsten en opbrengsten van roerende goederen en kapitalen, beroepsinkomsten en diverse inkomsten).

De berekening van de netto-inkomsten verschilt voor iedere categorie. Onder aftrekbare uitgaven verstaat men: onderhoudsuitkeringen, giften aan bepaalde instellingen, bezoldigingen aan een huisbediende, uitgaven voor de oppas van kinderen van minder dan drie jaar, bepaalde uitgaven voor het onderhoud en de restauratie van niet-verhuurde en voor het publiek toegankelijke beschermde eigendommen en de interest van hypothecaire leningen.

Het totaal van de aangiften komt niet overeen met de som van het aantal aangiften van de vier categorieën van personenbelasting omdat één aangifte meer dan één categorie inkomens kan bevatten.

Het **gezamenlijk belastbaar inkomen** is het totaal belastbaar netto-inkomen verminderd met het afzonderlijk belastbaar inkomen. Het bestaat dus uit dezelfde vier categorieën van personenbelasting (inkomsten van onroerende goederen, inkomsten en opbrengsten van roerende goederen en kapitalen, beroepsinkomsten en diverse inkomsten).

Het **afzonderlijk belastbaar inkomen** bestaat uit inkomsten die aan een afzonderlijke aanslagvoet worden belast (bijvoorbeeld achterstallen, vergoedingen wegens contractbreuk, vooruitbetaald vakantiegeld, prijzen en subsidies, ...).

Beroepsinkomsten zijn inkomsten die rechtstreeks of onrechtstreeks voortkomen uit werkzaamheden van alle aard. Hieronder vallen de wedden en lonen, ziekte-uitkeringen, werkloosheidsuitkeringen, (brug-)pensioenuitkeringen, winsten, baten, wedden van bedrijfsleiders en meewerkende echtgenoten.

Het netto belastbaar beroepsinkomen is het beroepsinkomen na aftrek van de beroepskosten, de sociale zekerheidsbijdragen, de vrijstellingen van economische aard (fiscale maatregelen ter bevordering van investeringen en/of tewerkstelling) en de beroepsverliezen. Het gezamenlijk belastbaar beroepsinkomen het netto belastbaar beroepsinkomen, verminderd met het afzonderlijk belastbaar inkomen.

Op het vlak van de **netto-inkomens** bestaat er een belangrijk verschil tussen de fiscale huishoudens (inkomens volgens de aangiftes) en de gewone huishoudens (huishoudbudgetenquête). Fiscaal gezien worden enkel de inkomsten van gehuwden en wettelijk

samenwonenden samengevoegd, terwijl in het huishoudbudgetonderzoek de inkomens van alle leden van het huishouden in rekening worden gebracht voor zover zij effectief tot de huishoudkas bijdragen.

Voorts geven de netto-inkomens uit de fiscale statistiek een onvolledig beeld van de netto-inkomens van de gewone huishoudens. De fiscale statistiek slaat enkel op de belastbare inkomens en houdt dus geen rekening met:

- de belastingplichtigen die geen belasting moeten betalen;
- de inkomens die vrijgesteld zijn van belastingen (zoals bvb. kinderbijslagen);
- de aftrekposten (bvb beroepsonkosten);
- de inkomens uit roerend goed die vaak niet op de aangiften voorkomen;
- de belastingontwijking.

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per inwoner van het inkomstenjaar x (aanslagjaar $x+1$) is het quotiënt van het totaal belastbaar netto-inkomen van het inkomstenjaar x en de gemiddelde bevolking in dat jaar x .

De gemiddelde bevolking in het inkomstenjaar x is de som van het inwonertal op 1 januari en op 31 december van het jaar x gedeeld door 2.

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per aangever van het inkomstenjaar x (aanslagjaar $x+1$) is het quotiënt van het totaal belastbaar netto-inkomen van het inkomstenjaar x gedeeld door het aantal aangevers. Het aantal aangevers wordt berekend aan de hand van de aangiftes die ofwel door één persoon zijn ingediend (individuele aangiftes) ofwel door twee gehuwde of wettelijk samenwonende personen (gemeenschappelijke aangiftes).

Het gemiddeld netto belastbaar inkomen per aangifte van het inkomstenjaar x (aanslagjaar $x+1$) is het quotiënt van het totaal belastbaar netto-inkomen van het inkomstenjaar x en het totale aantal aangiften voor het inkomstenjaar x . Het wordt beïnvloed door sterk afwijkende waarden.

Bij de berekening van het gemiddeld inkomen per aangifte worden de individuele en gemeenschappelijke aangiftes vermengd. Bijgevolg heeft het gemiddeld inkomen per aangifte zowel betrekking op aangiftes met één belastbaar inkomen als op aangiftes met twee belastbare inkomens.

Het **mediaaninkomen der aangiften** is het inkomen van de aangifte die zich in het midden bevindt van de aangiftereeks na rangschikking van alle aangiften volgens het stijgend totaal belastbaar netto-inkomen. Het wordt niet beïnvloed door sterk afwijkende waarden.

De **welvaartsindex** is de vergelijking van het gemiddeld inkomen per inwoner van een gemeente, arrondissement, provincie of gewest met het landelijk gemiddeld inkomen per inwoner. De welvaartsindex van België bedraagt 100. Een welvaartsindex van 110 betekent dus dat het gemiddeld inkomen per inwoner in het onderzochte jaar 10 procent boven het landelijk gemiddelde ligt

De **welvaartsindex** van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de vergelijking van het gemiddeld inkomen per inwoner van een gemeente, arrondissement, provincie, gewest of België met het gemiddeld inkomen per inwoner in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De welvaartsindex van het Brussels Hoofdstedelijk gewest bedraagt 100. Een welvaartsindex van 110 betekent dus dat het gemiddeld inkomen per inwoner in het onderzochte jaar 10 procent boven het Brussels Hoofdstedelijk gemiddelde ligt

De **totale belasting** steunt op het totaal belastbaar netto-inkomen opgesteld door de Administratie der Directe Belastingen op basis van de aangiften der fiscale huishoudens.

De totale belasting is de som van:

- de Staatsbelasting;
- de gemeentebelasting;
- de agglomeratiebelasting die enkel bestaat voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Opmerkingen:

De weergegeven aanslagvoeten van gemeente- en agglomeratiebelasting golden gedurende het laatste inkomstenjaar.

Wanneer men deze reeksen over een langere periode analyseert, moet men rekening houden met de verschillende **veranderingen in de wetgeving**

Vanaf 1 januari 2002 worden statistische gegevens die in waarde worden uitgedrukt, al naargelang de referentiedatum in BEF of in EUR gepubliceerd. Dit betekent dus dat tijdsreeksen een breuk vertonen. Gegevens met een referentieperiode tot en met 31 december 1998 worden in BEF gepubliceerd en gegevens met een referentiedatum vanaf 1 januari 1999 in euro. Sinds 1 januari 1999 is de euro immers de officiële munt van België met een vaste wisselkoers van 1 EUR = 40,3399 BEF

Referenties

FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie Levensstandaard, "Fiscale statistieken"

Methodologie – Inkomens en uitgaven van de huishoudens

Huishoudbudgetonderzoek

Het huishoudbudgetonderzoek is een statistisch onderzoek naar de omvang en de samenstelling van inkomsten en uitgaven van een representatieve steekproef van private huishoudens. Deze enquête wordt uitgevoerd door de ADSEI (Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie) en dient als basis voor het wegingschema van het indexcijfer. Aan de hand van de resultaten van de huishoudbudgetenquêtes wordt een weging toegekend aan alle goederen en diensten die deel uitmaken van de indexkorf. Die producten en diensten worden zo gekozen dat ze zo getrouw mogelijk de verbruiksgewoonten van de bevolking weerspiegelen.

Die huishoudens worden uit het nationaal personenregister geselecteerd. Een **huishouden** bestaat uit alle personen die, al dan niet verbonden door familiebanden, gewoonlijk eenzelfde woning betrekken en er samenleven. Een persoon die gewoonlijk alleen woont, vormt een huishouden op zichzelf. Tijdelijk afwezige personen (zoals gehospitaliseerde personen of leerlingen in kostscholen) behoren eveneens tot het huishouden. Collectieve huishoudens (zoals rusthuizen en gevangenissen) worden niet in de enquête opgenomen.

Vanaf 1999 werd een continu systeem van enquêteren ingevoerd, waarbij de evolutie van het ontvangst- en bestedingspatroon aan de hand van **maandelijke steekproeven** wordt gevolgd. Elke maand worden ongeveer 300 huishoudens in het ganse land ondervraagd. In de loop van 2010 werden zo in totaal 3.578 huishoudens ondervraagd. De gegevens die de huishoudens in de enquête verstrekken, worden vervolgens geëxtrapoleerd naar de 4,5 miljoen huishoudens die ons land rijk is. De resultaten zijn bijgevolg benaderende waarden.

De resultaten per huishouden worden verder berekend per **persoon** en per **gewijzigde verbruikseenheid**. Bij de omrekening naar gewijzigde verbruikseenheid gaat men ervan uit dat elk lid van het huishouden niet even zwaar op het gezinsbudget weegt. Zo kost het bijvoorbeeld niet 5 maal meer om een huis te verwarmen voor 5 personen dan voor 1 persoon. Daarom kent men de leden van het huishouden een verschillend gewicht toe: de referentiepersoon telt voor 1, de andere volwassenen in het huishouden voor 0,5 en de kinderen (van 13 jaar of minder) voor 0,3.

De **regionale indeling** gebeurt op grond van de hoofdverblijfplaats van het huishouden gedurende de enquête. Zij gebeurt proportioneel met de bevolking van elk gewest om de gegevens tot op gewestniveau (Vlaams, Waals, Brussels Hoofdstedelijk Gewest) uit te baten, tenzij voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dat over een grotere steekproef beschikt. Gegevens die betrekking hebben op kleinere geografische eenheden zijn statistisch onvoldoende betrouwbaar. Elke maand worden 35 groepen, waarvan 7 in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ondervraagd. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestaat elke groep uit 13 huishoudens; in de andere gewesten uit 12 huishoudens.

De **gegevens** worden verzameld met behulp van huishoudboekjes en een vragenlijst voor de huishoudens. Gedurende één maand (de referentiemaand) registreren de deelnemende huishoudens in een huishoudboekje alle ontvangsten en bestedingen onder diverse rubrieken. Op het einde van de referentiemaand vullen de huishoudens tevens een vragenlijst in, waarin zij retrospectief de grote, niet-courante bestedingen over de laatste vier maanden (inclusief de

referentiemaand) optekenen. Naast de vragenlijst voor het huishouden (uitgaven voor duurzame goederen (wagen, televisie, huishoudtoestellen...) van de laatste 4 maanden inclusief de referentiemaand, het bezit van deze goederen, de regelmatige uitgaven, de kenmerken van de woning), is er een individuele vragenlijst die toelaat ieder lid van het huishouden een socio-professioneel profiel en een inkomenscategorie toe te wijzen.

Het **gemiddeld budget** wordt telkens berekend voor het totaal aantal huishoudens dat in de beschouwde groep thuishoort, ongeacht of elk gezin voor elke beschouwde uitgave- of ontvangstrubriek al dan niet voorkomt. Zo is bijvoorbeeld de gemiddelde uitgave voor de aankoop van wagens niet een gemiddelde berekend op de huishoudens die zich tijdens de referentieperiode een wagen aanschaffen, maar wel een gemiddelde over alle huishoudens. Daardoor kan men het gemiddeld budget ook zien als een budget van een fictief huishouden.

Inkomen

Het beschikbaar inkomen omvat het inkomen uit:

- economische activiteit
- vermogen
- sociale zekerheid
- het overig overgedragen inkomen.
- het inkomen van gezinsleden die slechts een gedeelte van hun ontvangsten aan de gemeenschappelijke huishoudkas afstaan.

Het inkomen uit economische activiteit omvat:

- het **inkomen uit de hoofdactiviteit**. Dit kan zowel voortkomen uit een activiteit in loonverband als uit een zelfstandige activiteit.
 - o het inkomen voortkomend uit een activiteit in loonverband omvat de lonen en wedden die door de leden van het huishouden geheel of gedeeltelijk in de huishoudkas worden gestort. Het omvat tevens vakantiegeld en andere inkomens uit arbeid (bijvoorbeeld betaling voor overuren, fooien, diverse premies, maaltijdcheques, terugbetaling van transportkosten of andere kosten door de werkgever). Het gaat hier om netto lonen, exclusief de bijdragen voor sociale zekerheid en de aan de bron ingehouden belastingen.
 - o Het inkomen voortkomend uit een zelfstandige activiteit omvat het netto bedrag (exclusief belastingen) dat zelfstandige leden geheel of gedeeltelijk in de gemeenschappelijke huishoudkas storten. Dit bedrag wordt in principe door deze leden zelf berekend of geschat;
- de **voordelen in natura**. Het meest frequente voordeel in natura is de wagen die door de werkgever ter beschikking is gesteld, gevolgd door de woning. Andere voorbeelden zijn de brandstoffen, de maaltijden waarvan leden van het huishouden genieten. Aan het huishouden wordt gevraagd de waarde te schatten van de verleende voordelen; bij ontstentenis schat de ADSEI deze. De voordelen in natura die door de werkgever zijn verleend omvatten ook de goederen (bvb. wagen) die ter beschikking van het huishouden staan en aangekocht zijn door de beroepskas of door de firma waaraan de zelfstandige verbonden is. De goederen door de zelfstandige ter beschikking gesteld van zijn huishouden worden bij de inkomsten gerangschikt onder "voordelen in natura afkomstig uit zelfstandige activiteit" en worden ook toegevoegd aan de normale uitgaven. Het is de zelfstandige die aan deze goederen een waarde toekent volgens hun verkoopprijs;
- **de inkomens uit nevenactiviteiten** omvatten
 - o de autoconsumptie: goederen die het huishouden zelf produceert en consumeert of gratis wegschenkt aan derden en die dus ook bij de uitgaven zijn terug te

vinden. Hun waarde wordt door het huishouden toegekend of door de ADSEI volgens de gemiddelde waarde van analoge goederen in dezelfde maand.

- o de lucratieve nevenactiviteiten: goederen of diensten die worden geleverd en verkocht door het huishouden of waarvoor een geldelijke vergoeding wordt ontvangen (bv. het werken als enquêteur na de dagtaak, het beheer van een verzekeringsportefeuille als bijkomstige bezigheid).

Het **inkomen uit vermogen** omvat:

- het netto inkomen uit **roerend vermogen**: dit zijn de ontvangen intresten, dividenden en andere winstuitkeringen en tantièmes;
- het netto inkomen uit **onroerend vermogen**: is gelijk aan het bruto bedrag ontvangen uit pachten en huurgelden van onroerende goederen in België of in het buitenland, verminderd met de onroerende voorheffing, de lasten voor beheer en onderhoud en de onkosten voor kleine herstellingen gedragen door de eigenaar. Voor de eigenaars bestaat het netto inkomen uit onroerend vermogen uit de geschatte netto huurwaarde van de eigen woning. Het inkomen uit onroerend vermogen bevat de fictieve huur van woning bewoond door de eigenaar (dit bevindt zich ook aan de uitgavenzijde). De schatting van de waarde gebeurt door de ADSEI op basis van de geschatte prijs die het huishouden zou vragen om zijn woning te verhuren, van de gemiddelde waarde van gelijkaardige woningen (zelfde comfort cf. vragenformulier voor het huishouden en zelfde ligging (stedelijk, landelijk)) berekend op de waargenomen huurprijzen van de huishoudens die huren en op het kadastraal inkomen.

Het **inkomen uit sociale zekerheid** omvat:

- **Pensioenen**: ouderdoms-, rust- en overlevingspensioenen (inbegrepen brugpensioenen), invaliditeitspensioenen en andere pensioenen en voordelen in natura toegekend aan gepensioneerden, zoals gratis openbaar vervoer
- **Uitkeringen wegens arbeidsongeschiktheid**: vergoedingen wegens werkonbekwaamheid of invaliditeit en vergoedingen wegens arbeidsongevallen
- **Andere sociale uitkeringen** van de overheid en van diverse instellingen: studiebeurzen, toelagen van het OCMW, andere niet eerder genoemde sociale toelagen, alsook de geschatte waarde van de giften in natura afkomstig van openbare instellingen.

Het **overig overgedragen inkomen** bestaat uit:

- **Transfers tussen huishoudens**: dit zijn de ontvangen onderhoudsgelden min de betaalde, alsook de geschatte huurwaarde van woningen die gratis ter beschikking worden gesteld door andere huishoudens (niet werkgevers);
- **Uitkeringen van verzekeringen**: dit zijn de kapitalen en renten uitgekeerd door levensverzekeringsmaatschappijen en de effectief ontvangen schadevergoedingen door verzekeringsmaatschappijen
- **Overige overgedragen inkomens**: dit zijn de vergoedingen ontvangen van syndicaten (zoals stakingsvergoedingen), geldprijzen bij lotto of andere spelen en weddenschappen en allerlei andere ontvangsten, alsook gevonden geld. Verloren of gestolen geld en terugbetaling van te veel ontvangen bedragen worden van deze rubriek afgetrokken.

Inkomenslasten zijn de belastingen op het inkomen die niet aan de bron werden afgehouden. Ze worden van het beschikbaar inkomen afgetrokken. Eventueel teruggetrokken belastingen worden opgeteld bij het inkomen.

Een andere heel onrechtstreekse benadering van de inkomens van de huishoudens is nu ook bekend via de regionale rekeningen. Het Instituut voor de Nationale Rekeningen produceerde de 'regionale verdeling van de huishoudenrekeningen' gebaseerd op de ESR95.

Consumptie

Onder **huishoudelijke consumptie** verstaat men alle goederen en diensten, door het huishouden zelf verbruikt of aan een derde geschonken. Giften in natura van andere huishoudens worden niet in de consumptie opgenomen ten einde dubbele opnamen te vermijden. Het verbruik bestaat derhalve uit:

- a)-aangekochte goederen en diensten
- b)-zelf geproduceerde goederen
- c)-goederen ontvangen van de werkgever of van openbare instellingen.

De waarde van de elementen onder b) en c) dient te worden toegerekend in het budget. Dit toegerekend verbruik omvat de geschatte waarde van alle goederen die het huishouden zonder betaling verkregen heeft. Voor de landbouw-, tuinbouw- en veeteeltproducten uit eigen bedrijf wordt de totale oogst als verbruik opgenomen, met dien verstande dat de eventuele verkopen van deze producten van de oogst werden afgetrokken.

Gekochte producten worden geacht verbruikt te zijn op het ogenblik van de aankoop of van de verwerving, ook al werd een gedeelte ervan aan de voorraad toegevoegd of nooit effectief verbruikt (bijvoorbeeld wegens bederf). Ook op afbetaling gekochte producten worden geacht verbruikt te zijn op het ogenblik van de aankoop. Ieder gedurende het onderzoek gekocht product wordt dus voor zijn volle waarde in het verbruik opgenomen, ongeacht of de koopsom al dan niet volledig afbetaald is op het einde van het onderzoek. De bedragen die gedurende het onderzoek betaald zijn ter afbetaling van aankopen gedaan voor de aanvang van de enquête worden niet in het verbruik opgenomen.

Volgens de definitie van het huishoudbudget omvat de **consumptie van de zelfstandigen** eveneens de goederen die het huishouden uit eigen zaak heeft opgenomen of de producten die het zelf heeft voortgebracht en verbruikt in het kader van de uitoefening van een zelfstandig beroep (zoals een bakker die zijn eigen brood verbruikt). Deze goederen zijn in het onderzoek gewaardeerd tegen verkoopprijs, de prijs waartegen het zelfstandig huishouden ze verkoopt. Kenmerkend in het budget van het zelfstandig huishouden zijn de zogenaamde "gemengde uitgaven". Het betreft het gebruik van goederen of diensten die gelijktijdig aan het huishouden en het zelfstandig beroep ten goede komen. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn voor uitgaven voor telefoon, elektriciteit, huur, onderhoud van gebouwen of gebruik van wagen. Van dit soort uitgaven mag enkel het deel dat werkelijk op het huishouden betrekking heeft in de consumptie worden opgenomen. De aankoop van een product (vb. een wagen) wordt nooit als gemengd beschouwd; het gebruik ervan (vb. benzine of onderhoudskosten) kan wel "gemengd" zijn.

Opmerkingen bij de structuur van de consumptie:

Het hoofdstuk "*Voeding, dranken, tabak*", heeft enkel betrekking op de thuis verbruikte voedingsmiddelen en dranken. Het verbruik in hotels, restaurants en cafés valt onder "uitgaven in de horecasector"; het verbruik in pensionaten, scholen onder de rubriek "onderwijs" en het verbruik in verzorgingsinstellingen en ziekenhuizen onder de rubriek "Ziekenhuizen en soortgelijke".

De rubriek "*bruto huur*" omvat de effectief door de huurders betaalde huurgelden en de geschatte netto huurwaarde van de woningen die worden bewoond door de eigenaar of door gezinnen die gratis gehuisvest zijn. Deze netto huurwaarde wordt vermeerderd met de lasten en de gewone

onderhouds-, inrichtings- en reparatiekosten. Verbouwkosten en de delging van hypothecaire leningen (met inbegrip van interest) worden niet als verbruik, maar als een vorm van sparen beschouwd. Grondbelasting en gemeentebelasting worden enkel in de rubriek “bruto huur” opgenomen in zover ze door de huurders zijn betaald. In dat geval worden ze beschouwd als een supplementaire huur. Door de eigenaars betaalde belastingen worden in mindering gebracht van het bruto-inkomen uit onroerend vermogen

Onder het hoofdstuk “gezondheid”, staan de diverse rubrieken met betrekking tot de geneeskundige zorgen en de farmaceutische producten. De bedragen betaald aan artsen, apothekers, verzorgingsinstellingen en paramedisch personeel zijn niet verminderd met de terugbetaling van de verplichte en vrije verzekering tegen ziekte en invaliditeit en omgekeerd evenmin verhoogd met de rechtstreeks door de ziekteverzekering aan de sector geneeskunde uitgekeerde sommen. Ze geven dus de rechtstreeks door de huishoudens betaalde bedragen weer en hebben geen betrekking op de totale kosten voor geneeskundige verzorging.

Het hoofdstuk “Vervoer en communicatie” omvat eveneens de diverse verkeersbelastingen.

Referenties

FOD Economie - Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie
Huishoudbudgetenquêtes + website

Methodologie – Inkomens en uitgaven van de huishoudens

Inkomensrekeningen van de huishoudens (INR)

De regionale rekeningen werden voorheen voornamelijk volgens de toegevoegde waarde geanalyseerd en weinig volgens de inkomens. Het inkomen per inwoner is een begrip dat, vanuit economisch standpunt, de mogelijkheid biedt om de rijkdom van een gewest te meten.

Dankzij de « regionale verdeling van de huishoudenrekeningen », waarbij de inkomens volgens de woonplaats berekend zijn, wordt deze invalshoek zichtbaar in deze tabel. Het inkomen per inwoner zou geleidelijk de toegevoegde waarde per inwoner moeten vervangen als parameter voor de verdeling van de subsidies, die in het kader van de structuurfondsen van de Europese Commissie worden toegekend.

De huishoudenrekeningen per administratieve eenheid zijn verdeeld in primaire en beschikbare inkomens per gewest. Een andere rechtstreekser benadering van de inkomens is bekend uit de onderzoeken naar de huishoudbudgetten; de resultaten daarvan zijn per inkomensklasse en woonplaats opgenomen in de tabellen op het einde van hoofdstuk V.

Het Europese Systeem voor nationale en regionale Rekeningen (ESR) is een reglementair referentiekader dat gebaseerd is op methoden, definities en nomenclaturen die gemeenschappelijk zijn voor alle Europese Lidstaten. Sinds begin 2001 heeft het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR) **de nieuwe ESR 1995 methodologie** aangenomen. Deze methodologie werd voor de nationale en regionale rekeningen op Europees niveau gedefinieerd (zie bijlagen).

1. DEFINITIE VAN DE VARIABELEN VAN DE PRIMAIRE INKOMENSVERDELINGSREKENING

De primaire inkomensverdelingrekening bestaat uit drie soorten inkomens, waarvan de beloning van werknemers de voornaamste is, en aan de bestedingszijde verminderd met het inkomen uit vermogen. Dit levert dan het saldo primaire inkomens op.

1.1 Exploitatieoverschot (B.2n)

Het "exploitatieoverschot" van huishoudens omvat het inkomen uit woondiensten voor eigen gebruik. Voor de woning die het huishouden als eigenaar betreft (met inbegrip van de niet verhuurde "tweede" woning), is dat de geschatte huur die het zou betalen voor het huren van een vergelijkbare woning.

1.2 Gemengd inkomen (B.3n)

Het gemengd inkomen omvat enerzijds het door huishoudens behaalde inkomen uit de verhuur van gebouwen en, anderzijds, uit de beloning van zelfstandigen (inclusief van de meehelpende leden van het gezin) die niet kan worden onderscheiden van de als ondernemer gemaakte winst.

1.3 Beloning van werknemers (D.1)

Deze variabele, de belangrijkste component van het primaire inkomen van de huishoudens, bestaat uit drie subvariabelen, nl. lonen (D.11), werkelijke sociale premies t.l.v. werkgevers (D.121) en toegerekende sociale premies t.l.v. werkgevers (D.122).

1.4 Inkomen uit vermogen (D.4)

Deze variabele bestaat, wat de middelen betreft, uit een aantal subvariabelen:

- Rente (D.41)
- Winstuitkeringen (D.42), die verder worden onderverdeeld in dividenden (D.421) en inkomen onttrokken aan quasi-vennootschappen (D.422)
- Ingehouden winsten op directe buitenlandse investeringen (D.43)
- Inkomen uit vermogen toegerekend aan polishouders (D.44)
- Inkomen uit grond en minerale reserves (D.45)

De activa waaraan dit inkomen wordt ontleend, kunnen zich zowel in België als in het buitenland bevinden.

Onder dezelfde benaming "Inkomen uit vermogen" vindt men tevens twee subvariabelen die als besteding voor de huishoudens dienen te worden geregistreerd, nl. rente (D.41), zijnde de debet-interesten op leningen, en inkomen uit grond en minerale reserves (D.45), zijnde voornamelijk betaalde huur voor gebruik van gronden.

1.5 Saldo primaire inkomens (B.5n)

Het primaire inkomen in de nationale rekeningen wordt bepaald als het resultaat van de som van de variabelen aan de middelenzijde verminderd met de som van de variabelen aan de bestedingszijde.

2. DEFINITIE VAN DE VARIABELEN VAN DE SECUNDAIRE INKOMENS-VERDELINGSREKENINGEN

In de secundaire inkomensverdelingsrekening wordt het primaire inkomen aan de middelenzijde aangevuld met drie soorten inkomens, waarvan de sociale uitkeringen de voornaamste zijn, en aan de bestedingszijde verminderd met vier aanwendingsvormen. Per saldo levert dit het beschikbare inkomen op.

2.1 Sociale premies (D.61)

De onder deze rubriek vermelde sociale premies hebben enkel betrekking op de toegerekende sociale premies (D.612) die huishoudenwerkgevers hebben betaald aan hun werknemers en die door laatstgenoemden aan hun werkgevers worden teruggestort.

De beloning van de werknemers die aan de middelenzijde vermeld is in de verdelingsrekening van het primair inkomen omvat volgens het ESR 1995 naast de bruto lonen en wedden de werkelijke en toegerekende sociale premies ten laste van de werkgevers. Deze premies zijn in de secundaire verdelingsrekening van het inkomen opgenomen als bestedingen (cf. hieronder, punt 5.5).

2.2 Sociale uitkeringen exclusief sociale overdrachten in natura (D.62)

De sociale uitkeringen vormen, samen met het overgedragen primaire inkomen, een belangrijk deel van de middelen. Het ESR 1995 onderscheidt in dat verband vier categorieën uitkeringen: de wettelijke uitkeringen sociale verzekering in geld (D.621), de particuliere uitkeringen sociale verzekering met fondsvorming (D.622), de uitkeringen sociale verzekering rechtstreeks door werkgevers (D.623) en de uitkeringen sociale voorziening in geld (D.624).

- 2.2.1 Wettelijke uitkeringen sociale verzekering in geld (D.621)
- 2.2.2 Particuliere uitkeringen sociale verzekering met fondsvorming (D.622)
- 2.2.3 Uitkeringen sociale verzekering rechtstreeks door werkgevers (D.623)
- 2.2.4 Uitkeringen sociale voorziening in geld (D.624)

2.3 Overige inkomensoverdrachten (D.7)

Inkomensoverdrachten van andere sectoren naar de huishoudens omvatten twee subvariabelen: de schadeverzekeringsuitkeringen (D.72) en de overige inkomensoverdrachten (D.75).

2.4 Belastingen op inkomen, vermogen, enz. (D.5)

De variabele in verband met belastingen bestaat uit een subvariabele betreffende belastingen op inkomens (D.51) en een subvariabele met betrekking tot de belastingen op vermogen (D.59).

2.5 Sociale premies (D.61)

De sociale premies worden onderverdeeld in werkelijke sociale premies (D.611) en toegerekende sociale premies (D.612). De werkelijke sociale premies worden verder onderverdeeld in premies die ten laste vallen van de werkgevers (D.6111), van werknemers (D.6112) en van zelfstandigen (D.6113).

- 2.5.1 Werkelijke sociale premies ten laste van de werkgevers (D.6111)
- 2.5.2 Sociale premies ten laste van de werknemers (D.6112)
- 2.5.3 Sociale premies ten laste van de zelfstandigen en niet-werkenden (D.6113)
- 2.5.4 Toegerekende sociale premies (D.612)
- 2.5.5 Sociale uitkeringen, exclusief sociale overdrachten in natura (D.62)

2.6 Overige inkomensoverdrachten (D.7)

Inkomensoverdrachten van huishoudens naar andere sectoren zijn opgedeeld naar twee subvariabelen, met name de schadeverzekeringspremies (D.71) en de overige inkomensoverdrachten, niet eerder genoemd (D.75).

2.7 Beschikbaar inkomen (B.6n)

Het beschikbaar inkomen wordt bepaald als het resultaat van de som van de variabelen aan de middelenzijde verminderd met de som van de variabelen aan de bestedingszijde.

2.8. Beschikbaar inkomen per inwoner

Dit werd berekend in deze tabel om het te vergelijken met de bruto toegevoegde waarde per inwoner die in de vorige tabel is berekend. Het belangrijke onderscheid tussen enerzijds de rijkdom geproduceerd in dit gewest en deze die in handen komt van haar inwoners anderzijds wordt aldus duidelijker.

2.9 Andere ratio's

- Beschikbaar inkomen/ primair inkomen
Deze verhouding laat toe de globale heffing op het inkomen te bepalen. Deze is iets hoger voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ten opzichte van het gehele Rijk en lijkt er ook trager af te nemen in de tijd.
- Beschikbaar inkomen/ primair inkomen + overdrachten

Deze verhouding laat toe de globale heffing op de primaire en de herverdeelde inkomens te bepalen. Dezelfde opmerkingen als hierboven zijn geldig maar de afname in de tijd is er voor Brussel en België vrijwel gelijklopend.

- Het beschikbaar inkomen en voornoemde ratio's werden eveneens berekend voor de provincies Vlaams- en Waals-Brabant om het Brussels Hoofdstedelijk Gewest beter te kunnen vergelijken met (een benadering van) zijn directe hinterland en België. Deze berekeningen zijn gebaseerd op de inkomensrekening van de huishoudens, uitgesplitst per administratieve eenheden

Referenties

Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR)

Uitbreiding van de inkomensrekeningen van de huishoudens

Dankzij de regionale verdeling van de consumptieve bestedingen (cf. infra) is het mogelijk om de inkomensrekeningen uit te breiden op het regionale niveau. Deze uitbreiding heeft als voornaamste doel de besparingen van de huishoudens te bepalen.

De methodologische informatie betreffende deze uitbreiding van de inkomensrekeningen van de huishoudens zijn raadpleegbaar via een online document op het volgende adres :

http://bisa.brussels/bestanden/publicaties/externe-publicaties/regio_reken_consum_gezinsbesparing_1999-2010_meth.pdf

Regionale verdeling van de consumptieve bestedingen

De consumptieve bestedingen vertegenwoordigen het grootste deel van het bruto binnenlands product, volgens de bestedingsoptiek. De tabellen aangeboden in deze sectie tonen de regionale verdeling van deze consumptieve bestedingen.

De methodologische informatie betreffende deze sectie zijn raadpleegbaar via een online document op het volgende adres :http://bisa.brussels/bestanden/publicaties/externe-publicaties/regio_reken_consum_gezinsbesparing_1999-2010_meth.pdf